

- vii. 3874 - 125 / 1934-35 - 1934. xii. 20. - kört. - egyházi;
viii. 4078 - 329 / " " - 1935 vi. 21. - kékcs. - egyházi;
" 4493 - 329 / 1935-36. - 1936. vi. 10. - vegyes - egyházi;

Tarva, Pereg m. 1911. x. 11. ref.

Avatási áhírat: 1028 / 1935-36. july.

Rep: 1936. június 15.

A DEBRECENI M. KIR. TISZA ISTVÁN TUDOMÁNYEGYETEM
JOG ÉS ÁLLAMTUDOMÁNYI KARA.

ÉRK.: 1936 MÁJ 25.

912

szám.

Írászat:

1935

—1936.

Írászat:

Próbálatra kiadatik:

Dr. Horváth Andor

" Gyödeczky-Kardoss Pál

professzor matematik.

Debrecen 1936. május 27.

Előfizetőm!
Köszönettel
Gyödeczky Pál
e. i. díjazott

Előfizetőm!
1936. máj 27.
Gyödeczky Pál

Doktori értekezés!

Házasság és gyermekvédelem
a büntetőjogban.

Írta: Puskás Tibor jogszigorló.

A 2075

Mielőtt megkezdém a dolgozatom rész-
letes tárgyalását, pár szót szeretnék előre-
csátani a házasság intézményéről, arról,
hogy miért részeiti a büntetőjog védelem-
ben a házasságot, végül pedig hogy a há-
zasság és gyermekvédelem mily szoros öz-
szefüggésben van.

A házasság egy férfinak és egy nőnek
az élet egész tartománya szelő jogilag za-
bályozott életközössége. E jogviszony el-
sősorban etikai s csak aztán jogi kap-
csolat, amelyből azonban nemcsak jogok,
hanem kötelesek is származnak. Hiszen
a házastársak kötelezve vannak a házas-
sági hűséget kölcsönösen megőrizni és a
házastársi kötelesek kölcsönösen telje-
síteni. A házastársi kötelesek súlyos
megsértésének eseteire, az ill. elköve-
sett visszaélések megtorlására állit fel
a büntetőjog sancliókat.

A büntetőjog már ezen cselekmények elkövetése előtt kilátásba helyezi a büntetését, hogy általa is elérje azt a célt, hogy a házastársak tiszteljenek barátság és házasság bensőségét, a házassági erkölcsöt. Amennyiben ez nem vezet eredményre, jön a megtorlás, a büntetőjog represszív lép fel.

Ésúgy van erre, mert a házastársi hűség megőrzésének rendszerint a gyermek adja meg az útját. Bizonyítja ezt, hogy a fiataloknál bűnözők körét azok szerepelnek legmagyobb arányban, a fiataloknál bíróság előtt akik előző házastársak gyermekei, (elsősorban a könnyűtelen pártmérésűek). A cél nem az, hogy a házasságból gyermek születik, hanem hogy a gyermek emberré nevelésük. Amikor a büntetőjog a házasság tisztaságának védelmére lép, a gyermekvédelem céljait is szolgálja, mert ezzel megkönyvisíti a gyermeknek való állami és a társadalom számára — hasznos emberré való nevelését!

Kéu rövid előbeszítés után most már rátértek a László büntető jogi állományának részletes tárgyalására.

A magyar Btk. a monopólium védelmére felállított büntető rendelkezések összefoglalására nem sok helyre lehetett — amint az országi és német Btk. sem — úgy a László védelmére vonatkozó szabályok teljesen decentralizáltak. Így a László belső tartalmának állományát célzó 246 §: a „nemérem elleni delictumok” csoportjába került, a Lászlói viszony fönvényes keletkezésűek, felállításának és monopólium jellegének megsértését büntető rendelkezések, (255-257 § §; 251-253 § §; 1894/31 tc. 121-124 § §, 126 §) részben v. családi állás elleni büntetlek” közé soroltattak, részben a Btk. külön címében, illetőleg külön fönvényben megteremtett szabályozást, végül

pedig a házassági intézmény védelme (Btk. 172 §) az igazság fejére jutott.

A Btk. nem beosztásunk helyes, illetőleg helytelen voltáról vitákozni nem tartozik ide sorosan, csak rá akartam mutatni erre a néperedményben mégis helytelen szisztemára, mert pl. az orosz Btk.-ban a házasság elleni bűncselekmények rendszeresen, külön cím alatt egyenlőre vannak tárgyalva.

Az idevonatkozó összes rendelkezések tárgyalása és vizsgálata túl hosszadalmas lenne, ezért a házasság elleni bűncselekmények körül csupán az életem leggyakrabban előforduló: házasságtörésről, azután a kétdős házasságról fogok rólaani, azonban általánosságban érinteni fogom a többi delictumokat is.

A Btk. 246 §-a rendelkezik a házasságtörésről, a következőképpen:

„A házasságtörés, de emiatt a házasság felbontás, vagy az elválás jogerőjű ítélet által kimondott: három hónapig terjedhető fogsággal büntetendő. A házasság felbontása, vagy az elválás iránt benyújtott kereset felbontásig az elvülést, az elvülés azonban az ítélet jogerősre emelkedésekor újra kezdését veszi. A büntetői eljárások csak a perbeli házastárs indítványára van helye.”

Az első, ami e paragrafusnál szemmel nem tűnik, a házasságtörés megbüntetésének feltételhez való kötése. A törvényhozás egyes delictumok büntetkelőségét a tényálladási elemek létrejöttén kívül még külön feltételekhez, a büntetkelőség u. n. különös feltételeihez köti, mely itt a házasságtörésnél:

- 1, a házasság felbontása, vagy az elválás jogerejű ítélet által való kimondása,
- 2, a magánindítvány!

Mint első sorban azt kell eldönteniünk, hogy a Btk. 246 §-ának az a rendelkezése, s. i. hogy a házasságtörés csak akkor büntethető, ha miatt a házasság felbontása, vagy az elválás jogerejű ítélettel kimondott, nem tartozik e a Lengyelországhoz? A magyar Btk. 246 § második bekezdése kétségtelenül nemleges irányban oldotta meg ezt az elvételileg vitás kérdést. Itt ugyanis a házasság felbontása, vagy az elválás iránt benyújtott kereset megnevezte az elvítést, ugy kétségtelen, hogy a büntendő cselekmény már előbb be volt fejeve, vagyis a Lengyelországi elemek már előbb megvoltak valószínű, mert különben az elvítés el se kezdődhetett volna.

7,

Másképpen ílle a dolog a német Btk. 172§
szerint, amelyben az elvételre vonatkozó
ily pozitív rendelkezés hiányoz. Talán ez
az oka annak, hogy a múltban a német
írók egész sora vallotta azt a felfogást,
hogy a házasság felbontása, illetőleg az el-
vétel jogerős ítélettel való kimondása, a
házasságtörés főnyílásadéka miatt fellelő
alkatrénét képezi. Ugyonban ez a léves
felfogás Binding, majd Különösen List
hatása alatt már megdőlt.

Másképpen van szabályozva a házasságtö-
rés bünteték ménye az osztrák Btk.-ban, a-
hol a házasságtörés büntetékétől minis a ház a
fellelőkhöz kötve, hogy előzőleg amiatt a ház-
asság polgári bíróság előtt felbontassék. Ez
egy expressis verbis az osztrák Btk. 50§ 3-ában
minis is benne, mely § a házasságtöréstől
rendelkezik, de különben a következő 503§-
ból, amely kimondja, hogy a házasságtörés
miatt már kiszabott büntetés megérkezik, ha

a sérült fél kijelenti a vétkes félrel való további együttélését; Ebből tehát következik, hogy a büntető bíróság a házasság előzetes felbontása nélkül is ítélkezhet a házasságtörés feletti, mert ha az előzetes felbontás a büntetelhetőség alkotórészt képezné, hogy az a rendelkezés feltehetően volna.

Másképpen van szabályozva ez a kérdés az új olasz Btk.-ban, mint a magyar Btk.-ban. Ugyanis az új olasz Btk. 561 § -a kimondja:

„Nem büntetendő az a házasság, aki a másik fél hibájából könnyes elválással, vagy őt a másik fél igaztalanul elhagyta.”

Itt az új olasz Btk.-ban tehát nemcsak hogy nem előfeltétel a válás a büntetelhetőségnek, hanem mint büntetelhetőséget kizáró ok is szerepel.

Mintán, valamint másképpen van szabályozva a házasságtörés büntetelhetőségi felté-

tele, így a vele való foglalkozást el nem ke-
 rülhetjük. — A magyar Btk. 246 §-a c. paragra-
 fájában: „ha amint a házasság felbontás, vagy
 az elvált jogerejű ítélet által kimondott
 kétsős feltételt állapított meg: 1., hogy a
 házasság a házasságtörés miatt felbontott,
 2., a házasságtörési tény, mely miatt a
 büntető eljárás megindult, orons azaz
 a házasságtörési tényrel, melynek alapján a
 házasság felbontották.

É két feltétel — amint azt Vambéry „A
 házasság védelme a büntetőjogban” című
 könyvében kifejti — két rádió legis-re ve-
 zethető vissza. Mégpedig 1., arra, hogy a
 házastárs a házasság felújítása azért, vagyis
 addig, ameddig a házastársok együtthélesé-
 kizárva nincs, büntelhető ne legyen, ami
 egyrészt a házassági erkölcs, másrészt az
 esetleges gyermekek érdekét szolgálja. A
 2., feltétel pedig arra, hogy a fővényhozó

csak azt a házaságtörési ügyt tartja a ház-
 adalom érteke, tehát a nézeti jogtárgy
 szempontjából büntetőudónak, mely a házasság
 felbontásának súlyos következményét vonja
 maga után.

Látnuk tehát, hogy a házasság felbontása,
 illetőleg az elválás jogerőű ítélet által
 való kimondása, nem tényálladási eleme,
 hanem praesudicialis kérdés, mert a bü-
 ntető ügy ettől van függővé léve, hogy az
 előzetes kérdés a polgári bíróság jogerős í-
 télete által döntessék el.

A házaságtörés ügy nálunk, mint az
 idegen Btk.-ek szerint csak a sérdett fél
 indítványára üldözhető. Egyedül az ontrák
 Btk. tesz egy esetben kivételt (510 §), ami-
 kor ugyanis a házasság egyén mint erkölcsle-
 len foglalkozást üzi a házaságtörést. Ugyint
 az ontrák Btk. 510 §-a mondja „aus Ge-
 werbe freibt“, vagyis iparral foglalkozó üzi, amikor is

Hivataltól üldözendő!

Nálunk az inditványi jelleg, a házasság felbontásának fellételeivel komplikálódik, így külön kell foglalkoznunk vele. Az inditvány megkivánásának okát Bologh Jenő így fejti ki: „Az állam a sértett érdekét nem kívánja megvédeni a hivatalból való beavatkozás által oly esetben, midőn a sértett házasutánskésőbb az ellene elkövetett jogsértést inkább megbocsátja, mint hogy gyálasatát nyilvánosságra hozza, — továbbá, hogy a családi sekületek, a család nyugalmára és békéjére megsértésnek meg.” Ezen két a magyar és a német Btk. rendelkezéseit tekintve pligla lehet irányadó a magáninditványi jellegre mert hiszen már akkor, amikor a bírósági eljárás megindul, a házassági kötelék már felbontott, — a család, melynek és békéjét akarjuk megőrizni, nincs többé!

A legvitatottabb kérdés, mely a házasságtörésre vonatkozó magánjogi jogorvoslatok magyarországi felismerését — melynek megoldását a delictumnak kétsős feltételéhez való kötöttsége nehezíti — annak megállapítása, hogy a magánjogi jogorvoslatára a Btk. 112 §-ában meghatározott házasidő, mely időponttól számolandó? 1.) azon időponttól kezdve, midőn a cselekmény befejezése, a magánjogi jogorvoslat tudomására jutott, vagy 2.) azon időponttól kezdve, midőn a házasságot felbontó ítélet jogerőre emelkedése jutott a magánjogi jogorvoslat tudomására? Ez utóbbi, azaz a házasságot felbontó ítélet jogerőre emelkedésének időpontja nem jöhet számításba, mert mind a magyar Btk., 112 §-a, mind a német Btk. 61 §-a kimondja, hogy csupán a cselekménytől való tudomásraérés időpontja számít, lelet a döntő!

Vámbery Rusztem, Balogh Jenő és még más számos híres jogász, azt a nézetet vallja, hogy a házasságot felbontó jogerős ítéletét az ítélőbíró független és így a Ptk. 1123-a a házasságtörés sajátos szabályozásától függetlenül nyer alkalmazást. E felfogás ellenkezőjét vallók argumentumaival itt foglalkozni, túlnőne a dolgot keretén, ezért csak Vámbery: „A házasság védelme a büntetőjogban” című könyvére utalok. Legyen itt elegendő annyit, hogy azok, akik a magyar ítélőbírói határidő kezdetét a házasság felbontásához kötik, ezzel az ítélőbírói határidő további megélésének lehetőségét is kizárják, mert különben azt a kétségkívül tarthatatlan körvonalú álláspontot kellene elfogadni, hogy az ítélőbírói határidő ugyan a házasság felbontásával kezdődik, de a magyar ítélőbíró már ezt megelőzőleg is meglehetősen.

Mintón a házasságtörés büntetésének

a 246§-ban megjelölt feltételeinél felmerülő problémákat már megvizsgáljuk, most ezek alapján és figyelembe vételeivel már könnyebben foglalkozunk hozzá a házasságtörés tulajdonképpeni büntetésének és a házasság védelmének a kérdéséhez.

A házasságtörés, melynek jogtalansága nem vitás, melynek gyakorisága nem ismert bizonyításra s melynek a házasságok erkölcsi tartalmára gyakorolt káros befolyását senki sem tagadhatja, a jelenleg uralkodó társadalmi nézőpontjából feltétlenül a büntetendő cselekmények közé tartozik. A házasságtörés büntetésének célja nyilvánvalóan a házasság védelme, a házasság erkölcsi tartalmának megővése, de nem vitás, hogy ezt a célt a büntetéssel el is éri. Minden argumentumát meggyőzőbben szót a házasságtörés büntetésének gyakorlati értéke ellen: egyrészt a megállapított büntetéseknek teljes

eredménytelensége, a hársaságtörés delictumai
 ellen folytatott küzdelemben, műsorozt a bü-
 telőtörvény elő kerülő eseteknek elenyészően
 csekély száma.

Uz a tény, hogy az összes döntvények
 gyűjteményeiben összesen csak egy hársasá-
 gtörési eset fordult elő, eléggé bizonyítja,
 hogy a hársaságtörés nálunk bűntudó, de
 nem büntetett cselekmény, amihez csak a
 Kir.:i Kiróságok ismeretes gyakorlatára per-
 telő vizsga.

Például megáradat erre a Kiróságok a
 496/1898 sz. elvi határozata, mely kimondja,
 hogy a meghasonlás után elkövetett hársasá-
 gon kívüli nemzeti közönség is hársaságtörés
 tényállásait képezi, de a hársasági kötelek
 felbontásának elbírálásánál a felemelő bí-
 rói gyakorlatunk szerint, az nem a Ht.
 76 §-a, hanem a 80 § alá nemző. U
 Kiria ugyanis abból indul ki, hogy a

különélés szabama alatt elkövetett hárságtörés, a hársági együtelt megbontására már nem szolgálható okot, másrészt pedig az a sociálpolitikai irányzat a magyarára, mely a H. 85 §-a utolsó bekezdésének igazságtalan voltát akarta említeni. Ez a törvényhely u. i. így rendelkezik:

„A hárságtörés okából nézve megkülönböztetett körülmények között, a felelős ítélelben eltiltandó a hárságtöréstől az az, akivel a hárságtörést elkövette?”

Azontban ha ezt el is ismerjük, mégis büntetőjogi szempontból mindeközül a büntető igazságszolgáltatásunk semmi köze is nem van arra, hogy ilyen szociálfüggetlen legyen a polgári bírósággal.

Az eddig előadottakra figyelemmel, ha most már közelebbre nézzük az egyes megoldási lehetőségeket, három lehetőség kínálkozik:

1.) Az első s. i. az, hogy a házasáptörés hi-
vatalból üldöztesék, a legkevésbé felel meg.
Mert ha a családot a hársadalom pillérének,
a házaságot a pillér alapkövének tekintjük,
mgy csak rosszaságot fogadhatjuk az az
irányt, mely a hársatársak életét, az ál-
lami közegek indiszkrét tevékenységének ten-
né színhelyévé. Igaz ugyan, hogy a házasá-
ptörés sanctioja által védett jogkörű állami
éraelk, de a sérdet a másik hársatárs és
ha ez nem is túri a rajta esett pérelmet,
hogy így halogatással családi tűzhelyének
romjait betakarja, de államiak minc jo-
ga őt a megbízásában akadályozni.
A sérdet kimélete itt tehát oly magasra
álló el, hogy figyelmen kívül hagyása
— mint Vámbéry mondja —, a leg-
sőbb esetben a védelem fegyverét a sé-
dett ellen fordítani.

2.) A mondottakból következik már most,

Hogy a házasságtörés tehát magánindítvány-
 ra üldözhető delictum legyen, az ennek
 is megegyezik a hátránya. Az nem tagad-
 ható, hogy az indítványt tevő házastárs gyű-
 löletes szerepet játszik és nem sokkal ro-
 konszevesebb, mint a gyermek, ki szülője
 ellen, vagy az a szülő, ki gyermeke ellen
 tesz pl. lopás címén feljelentést. Hozzá-
 járul még ehhez, hogy gyakran az indít-
 ványt tevő házastárs maga is részes a
 házastársi élet feloldulásában. Házasságtörés
 esetén a legfokozottabb mértékben áll fenn
 az összes indítványi delictumok között, a
 sértett gyamus üzérkedésének veszélye s a
 gyakorlat legjobban bizonyítja, hogy a ma-
 gánindítvány igen gyakran sikerrel hasz-
 nált szarvasi eszköz, a másik házas-
 társnak botrányt keltező bűntársra el-
 len. Mivolt a lépcsőes, becsületére fel-
 sékény ember nem igen fog a magánin-

diványi jogszűréséről élni, ezért fel-
 merül az a kérdés, hogy mire való az in-
 diványi jogszűrés, ha az aki korábban
 halott, nem él vele, aki pedig használ-
 ja, visszaél vele.

3, Hátra van még a harmadik lehetősé-
 ség, hogy i. e. a hárságotörés büntetke-
 sége a hárság előzetes felbontásától fé-
 lsenek függővé. Ez kétségteljesen számos me-
 hésségnek teszi elejét, így többek között annak,
 hogy a hárságotörés büntetése a hárság
 tartama alatt össze nem egyesülhet a
 hárság természetével stb. Csak hogy a fel-
 sélet, mely egyébként az üldözhető csele-
 kményét lényegesen csökkenti (l. kínai
 gyakorlat), — magában még nem állhat
 akár a hivatalból való üldözéssel, akár
 a magánindítvánnyal hozott kapcsolat-
 ba, míg kerülhető el, hogy ezeknek a
 fentebb vázolt hátrányai ne következze-
 nek.

Azonban éppen a harmadik lehetőségnek
 figyelembe vételével, — melyet törvényköny-
 vünk elő is ír — helyesebbnek találom
 mégis azt, hogy a híresságtörésnek mai is-
 mérvén mellett nem indokolt a magán-
 indítványi jogosultság. Mert minden elő-
 feltétel nélkül a jogerős ítélet a vá-
 lóperben, így a polgári bíró előtt lefolyt
 már a szorosított ügy, a magán egész
 kivételességében, ezután miért kimél-
 nének azt a büntető bíró elé vinni? Ha
 ellenben más törvényhozások mintájára —
 mint az osztrák és az olasz Bék.-ban meg-
 van — a híresságtörést jogerős válóperi
 ítélet nélküli büntetés, akkor indítvá-
 nyivá lenne lehető. Mindenesetre helye-
 sebb felszámolni szerint is, ha a híresságtörés
 indítványi delictum de akkor kö-
 szöljük el előbb azt a feltételt, mely olyan
 polgári függésbe hozza a büntető bíróságot,

a polgári bírászkodással.

De még ha az üldözés módja és az üldözés feltételei által okozott méltóságvesztés el is térünk tőlünk, nem kis fejlődést okoz a repressió mértékének megváltoztatása is. A büntető repressio szegényes fejlődésére nem sok választást enged. A pénzbüntetés semmi esetben sem áll arányban a delictum természetének komolyságával. A szabadságvesztés büntetés, illetőleg ennek repressiv hatása nem tagadható ugyan, de ennek javító, preventiv hatása a hársasáplásra vonatkozólag még sokkal kevésbé van, mint bármely egyéb delictummal szemben. Mivel a súlyos, hosszú tartamú szabadságvesztés büntetés alkalmatlanságát, a repressiókat a XVIII. század vége óta Európa szinte bekövesített egyházai kizárja, így a gyakorlatban alkalmazott rövid tartamú joghátrány és elzárás büntetését ellen, az eszaki feltek kivétel,

ellemezől még a rövid tartamú szabadság-
 neztes-büntetés általános kritikája is. Ezek
 az pártok indították többek közt Frauckot
 arra, hogy a híresságtörés büntetéséről a
 fogház helyett a becsületbüntetések egész so-
 rát hozza javaslatba. Így pl. az atyai
 és anyai hitalomról való megfontás, ki-
 záras minden olyan közfunkcióból, mely
 az erkölcsre, a nevelésre befolyást gyakorol
 stb. Azonban eltekintve arról, hogy a ma-
 gyar Dtk. a becsületbüntetéseket, mint fő-
 büntetéseket nem is ismeri, a bünteté-
 si rendszernek gyakorlati értéke csak a fér-
 fivel szemben volna, ami megvalósítka-
 lóságának egyre erre elejét veti.

Itt kell szólanom arról a felfogásról
 is, — melyet különösen Illés képviselt, —
 hogy s. i. a nő híresságtörése súlyosabb,
 lenne büntetendő, mert a nő hűleltség
 jobban sérti a polgárok erkölcsi épületét,

a család békéjét és nyugalmát és általában a család törvényes öröklési rendje is veszélyeztetve van. Ez a felfogás azonban nem állhatja meg a helyét, nemcsak mert ez félredobása volna a nő és a férfi törvényileg biztosított egyenlőségének, de egyébként is a férfi hűtlensége éppen úgy kell hogy sértse a közvéleményt és éppúgy veszélyezteli a család békéjét és nyugalmát, mint a nő hűtlensége és ha a közvélemény még ragaszkodik is egy elavult és kérdésleges felfogáshoz, ez nem lehet irányadó a törvénykezésben. Évért ami Btk.-újsó, mint a német Btk. is úgy rendelkezik, hogy egyformán büntetendő úgy a férfi, mint a nő hűtlenségét. Az osztrák Btk. ettől eltérőleg rendelkezik, u. i. az 502 §-ban kimondja:

„A nő azonban súlyosabban büntetendő, ha a házasságtörés következtében

kétség támadna a leendő születés tör-
 vényességére vonatkozólag." — Az
 új olasz Btk. külön paragrafusban szabályoz-
 za a férfi és a nő házasságtörését és a ház-
 asságtörő nőt enyhébbre bünteti. Az 559 §
 kimondja: „A házasságtörő nő egy évig
 terjedhető szabadságvesztés-büntetéssel bü-
 ntetetik.” Az 560 § pedig azt mondja ki, hogy
 az a férfi, aki egy concubinát a csalá-
 di hársban, vagy közudomás szerint más-
 hol tart, két évig terjedhető szabadság-
 vesztéssel büntethető. A büntetés mind-
 két esetben hasonlóképen büntethető. Az
 olasz Btk. a következő paragrafusban au-
 tán a többi Btk.-ekből eltérően felsorol-
 ja a házasságtörés nem büntelendő, ille-
 tőleg enyhítő körülményeit. Az 561 §
 így rendelkezik:

„Az 559 § esetében nem büntetke-
 lő a feleség akkor, ha a férje bevette,

nagy nette rá a prostitucióra, vagy
 ebből az bármiféle hasznot szerzett. A
 két előző paragrafus esetében nem bü-
 telhető az a házaspár, aki a másik
 fél hibájából törvényesen elváltak, a-
 sőt, vagy őt a másik fél igazsá-
 gátalanság elhagyta. Ha pedig a
 törvényesen elváltak fél hibájá-
 ból következett el a cserekönyv,
 illetőleg mindkét fél hibájából, vagy
 közös megegyezéssel, úgy engedély bün-
 telés szabandó ki."

Ha már most közelebbről vesszük az egyes
 megoldási lehetőségeket, arra meggyőző-
 désre kell jutnunk, hogy ezek egymás
 között csupán a tökéletlenség kisebb, vagy
 nagyobb fokáért versenghetnek, anélkül,
 hogy a házasságtörés poenalizációja elé tá-
 zott célt bármelyikük is sikeresen való-
 sítandó meg.

kimondó bíróság indítványára van helye.
Az indítvány vissza nem vonható."

Ez a javaslat sem tökéletes természetesen és amiútt ő maga is megjegyzi, a házasságtörésre vonatkozó bármely büntető rendelkezés csak szükség-paragrafus, mely csak későbbé lesz lehet, de jó sodaseu.

Ugyan az utolsó sorban is talán önkéntelenül is felmerül az emberben a kérdés az előadottak után, hogy talán törölni kéllene a házasságtörést a büntetendő cselekmények sorából? Mindenesetre ez lenne a görögumi viszónak legradikálisabb megoldása, de sajnos ez csak olyan országban lehetséges, ahol maga a társadalmi erkölcs erősebb, a büntető törvénynél, ahol a társadalmi viszelés erősebb nálát képes gyakorolni, mint az állami repressió. A házasságtörés büntetlensége tehát csak úgy lehetséges, ha a társa-

dalmai ellenőrzés pótolja a büntetést. Ez az oka annak, hogy pl. Geufben, ahol a házasságtörés nem kriminalitás, a törvényi erkölcs semmivel sem áll alacsonyabb fokon, mint ott, ahol az büntetés tárgyát képezi.

A házasság elleni bűncselekmények másik legjelentősebb fajtája, mint a házassági hűség megsértésének alakilag is kétségtelen megnyilvánulása: a kettős házasság.

A magyar Btk., a német Btk.-tól eltérően külön fejezettel helyezte a kettős házasságot, de indoklásában ezt minajánthale is rögzíti, mondván, hogy ez is tulajdonképpen szemérem elleni bűncselekmény, pedig az teljesen meglepően jellegtől. Az ország Btk. mellett külön tárgyalja. A legrendszerezett az olasz Btk. bevezetése, mely "A család elleni bűncselekmények" című

alatt négy fejezetre osztva tárgyalja a delictumokat, ezáltal is kifejezve ezek össze-
 függését. Ezek 1, a házaság elleni
 bűncselekmények, 2, a családi erkölcs el-
 leni bűncselekmények, 3, a családi állás
 elleni bűncselekmények, 4, a család fenntar-
 tása (eltartása) elleni bűncselekmények.
 Így könnyen áttekinthetővé teszi az ide-
 vonatkozó bűncselekményeket, melyek a leg-
 több európai büntető-törvénykönyvben közös
 rendszeresítéssel, különböző címek é fejece-
 sek alatt találhatók.

A házasságról a Btk. 251 §-a ren-
 delkezik. Hét éves házasságot követ el, aki ér-
 vényes házassági kötelékben lévén ismét ház-
 asságra lép, ugyanígy az a nem házas
 is, aki tudva illy egyémmel házasságot
 köt. E paragrafus már látszik sem ké-
 perti nagy nika tárgyát, mint a házasság-
 töréstől szóló rendelkezés, nemcsak mert itt
 a tényállásait világosan és pontosan ki van

fejezve, hanem minis is olyan büntetkező-
 ségi feltételekhez köve, mint a hársáptörés.
 A mi Btk.-ünknek megfelelően rendelke-
 zik (helyesebben inkább a mi Btk.-ünk
 igazsáik hozzá) a német Btk., valamint
 az osztrák és az új olasz Btk.-ek is. Az o-
 lasz Btk. 556 §-a csak annyiban tér el a
 mi Btk.-ünk igazságtörő rendelkezésé-
 sől, hogy az utolsó bekezdésben — mint
 a hársáptörésnél is — a selekmény bü-
 tettségéről rendelkezik, amit a többi
 Btk.-ekben nem találunk meg. Kimond-
 ja ugyanis:

„Ha a teljes első hárságra meg-
 semmisítetik, vagy pedig a második
 hárságra a vizánción kívül eső okból
 lesz megsemmisítve, a selekmény nem
 büntetkező, a büntetésesekre mérve
 sem. És ha már ítéletet hoztak, úgy
 annak végrehajtása és következményei

nem hajlatnak népre!"

Meg kell még említenem, hogy az elévülés kezdete a Btk. 107 §-ának megfelelően nem a néphezvitel napjától kezdődik. Többös házasság esetében a viszony fennállása alatt az elévülés nem kezdődik meg, az tehát csak az utóbbi házasság megszűnésének napjátólperi-
kezdődik.

A házasság elleni bűnszekmények közé tartozik az is, ha a házasság valamely akadály elhárítására, vagy pedig megféle-
mezés után jöve létre. Erőtel rendelkezik máskül a Btk. 255 §-a, mely a család-
di állás elleni bűnszekmények közé sorozza ezt. Aki a házasság megkötésénél valamely börtö akadályt elhárított, vagy a másik felet oly févezés állás birt.
ha a házasság megkötésére, mely mi-
att az felbontalott, vagy semmisnek

nyitvánitól: a családi állás elleni bűntettet követi el.

Az orvák Btk. 507 §-a a házasságot függellenés tárgyaja a családi állás elleni bűntettek ményeket; az olasz és német Btk. viszont közvellenés a kétfős házasság utáni külön paragrafusban tárgyaja. A német és a mi bűntető törvénykönyvünk egyformán rendelkeznek erre vonatkozólag; lényegöleg így rendelkeznek az olasz Btk. is, de míg az előbbi kétfősül a bűntettek mény csak megáminiditványra üldözhető, addig ott nem. Egyedül az orvák Btk. mutat előrelét, melynek 507 §-a amellest hogy benne szüntén nem megáminiditványi jellegű a delictum, így rendelkezik:

„Aki valamilyen előtte ismeret törvényes házassági akadály eltekollissával házasságot köt, melékül, hogy arra előbb felmentést kapott volna;

vagy aki idegen országba megy, hogy magyarul há-
zasságot kössön, mely az ország törvényei zo-
mit nem volt lehetsége, nélséget követ el
és 3-6 havi súlyos börtönnel, a csábító
még súlyosabb büntetéssel."

Eniként a házasságtörésnél, aminek mai
szabályozása mellett vitásá sőt köztudottan in-
dítványi jogosságra — melyről már előbb szó-
lottam —, hogy kérdőfeltejtük ezt nem a
bűncselekménynél is. Ennek feltétele ugyanis,
hogy a házasság semmisenek nyilvánított,
vagy megláthatás folyós törvénytelenített.
A semmisségi, vagy megláthatási per már
bírószág előtt folyik le, ha tehát a polgári
bíró előtt nem kiméltük a család belső
viszonyait, miért fogjuk ezt eper a bűn-
selő bíró előtt?

A házasság nédelmét szabályoz még ma is
már rendelkezés, ezek azonban inkább formaiak.
Ugyancsak az 1894/31 t. 121-124. §§ büntető

határozatai, melyek kimondják a leképz, illetőleg a polgári Sztrivselő hivatalvesztését, s rendelkeznek a házasági törvény ellenére kötött házasságról. A leképz, illetőleg az 1894/31 tc. óta a házasság megkötésénél közreműködő polgári Sztrivselő büntetés alá esik:

- 1., Ha tudta, hogy megkötött kivűt házasság, kétsős házasság; 2., Ha tudta, hogy olyan akadály forog felül, mely miatt a házasság felbontható, vagy semmis, a feleket mégis összehadja; 3., Ha a kétsős házasság, —
- 4., vagy olyan házasság megkötésénél, mely a felelforgó akadály miatt felbontható, vagy semmis, gondatlanság terheli.

E rendelkezések legnagyobb részét — csakély részeckekkel — a többi idegen Btk.-ekben is megtaláljuk, melyek jó része a kötelezővé tett polgári házasság folyamán, melynek helyes, vagy helytelen utatát vitatkozás oromban megtalálható e ténny keretét!

II. A Török most jelen dolgozatom második részére, „a gyermek védelme a büntetőjogban”, ennek részletes tárgyalására, mely során összefüggésben van dolgozatom első részével.

Köz tudomású dolog, hogy meunasat má-
 munk, hanem egész Európában az előzetes há-
 zasságok gyermekei sokkal inkább ki vannak
 téve a züllés veszélyének, sokkal könnyet-
 ten romlanak el és követnek el bűncselekmé-
 nyeket, mint azok, akiknek szülei rendszer-
 es, szoros házaságban együtt élnek. Elvéki-
 ne tehát a törvénytelen születésű gyermekek-
 től, az előzetes házaságok gyermekei szere-
 pelnek a legnagyobb arányban: a fiatalok-
 nak bírósága előtt! Ha csupán ezt az e-
 gyetlen tényt nézzük is, nem nehéz belát-
 nunk, hogy milyen szoros az összefüggés a
 házaság és a gyermek büntetőjogi védelme
 között, hogy amikor a büntetőjog a maga sanc-
 tiójával a házaságot védi, ennek minél

nagyobb biztonságára törekszik, preventive a
gyermek legkérhetősebb védelmét is vizsgálja.

Mielőtt még a gyermek büntetőjogi vé-
delmét ezen szempontból vizsgáljuk, legyen ma-
tad előbb a Btk.-ekben foglalt a gyer-
mek konkrét oldalait célzó rendelkezé-
seket általánosságban ismerletni.

Az idevonatkozó büntető szabályok nagy-
ra mi, mint a külföldi Btk.-ekben külön-
böző címek alatt először foglaltak,
melyek azonban lényegileg meg egyeznek.
Ezek közül fontosabbak: a gyermekkiétel; a
gyermekrablás; a szökéstől való menekülés.

Az első ezek közül tulajdonképen a gyer-
mek családi állása elleni büntetés, elköveti
az, aki valamilyen gyermeket más családba
csempész, kicserél, elszikkaszt, elidköt, reudope-
riut járt helyre kivesz, vagy bármely más mó-
don családi állását megfont, vagy azt meg-
változtatja.

Gyermekrablás bűntettét követi el, aki 14 éven aluli gyermeket, akaratla ellenére szülője, gondnoka, vagy felügyelője hatásművét erőszakkal, fenyegetéssel vagy rabszolgával elvív, vagy letartóztat. Ugyonban 14 éven aluli gyermek akaratla jogilag nem érintés, ezért az ily korú gyermek elvitele mindig az ő akaratla ellenére törvénytelen tekintendő. Ennek minősített esetét képezi, ha az elvettől követeltik el, hogy a rabolt gyermek koldulásra, más nyeresztkedési, vagy pedig erköltszelen célra használják; vagy ha az elvett gyermeknek súlyos testi sérülés, erőszakos nemü közönség, vagy megfélemlítés követelése el.

A szökés, vagy lányvétel, vagy nőrablás lehet. Az előbbit elköveti az, aki életkorának 14 évét még tul nem haladott lányt, annak beleegyezésével, szülőjének, gondnokának, vagy felügyelőjének felügyelete

alól, azok akaratára ellenére elvisz, vagy letartóztat. A nőrablót pedig elköveti az, aki fajtalanosságra, vagy házasságkötésre irányított célt valamilyen nőneműt, ennek akaratára ellenére erőszakkal, fenyegetéssel, vagy trüvénységgel hatalmába kerít, elvisz, vagy letartóztat.

Ezek voltak a magyar Btk.-nak a kiskorúakra vonatkozó néző rendelkezései, most nézzük a külföldi Btk.-ek, ide vonatkozó, megfelelő rendelkezéseit. Emellett a német Btk. 237 §-a (mely a mi Btk.-unk 320 §-ának felel meg), mely kimondja, hogy aki valamilyen kiskorú nőt bűnös nőneműt, ha annak beleegyezésével is, de szűlei, gyámja, vagy gondnoka beleegyezése nélkül megrökölt, (elvisz), erőszakkal, vagy házasság céljából, börtönrel büntetendő. Ezek indítványra ítélhető. A német Btk., a miunktól eltérően, a következő paragrafusban az úldözle-

Lövégnak egy kétfős feltételét állította fel:
 Ugyanis a 238 §-ban kimondja:

„Ha a megrögzött és illetővel hásszágot kötött, úgy csak akkor üldözhető, ha a hásszág semmimiképp nyilvánítottát!”
 Az osztrák Btk. 413 §-a a házi fegyvergyakorlásának tiltakozásai ellen nyújtott védelmet, ennek megfelelően az orosz Btk. 572 §-a; Amíg a mi Btk.-ünk 313 §-a, a házi fegyvergyakorlásra közben elkövetett könnyű testi sértést, melyet a házi fegyverre jogosított személy követett el, — büntetési nem rendel, addig az osztrák Btk. 413 §-a kimondja, hogy a házi fegyvergyakorlás jogát, semmi körülmények között se lehet ki venni egészen, hanem csak, hogy eszébe a fegyverrel szembe álló kiskorú, testi sértést nevezzen. Az osztrák Btk. egyébként is szélesebb körben intézkedik a gyermek védelméért, mint a magyar, a német, és az orosz Btk.-ek.

Meg kell említenem a német Birodalomnak a nemzeti betegségek leküzdésére irányuló 1927 évi február hó 18-án kelt mellékörvényét, melynek 14 és 15 §-ai rendelkeznek a gyermek védelméről. A 14 §

1-15 pontja kimondja:

„Egy évig terjedő börtönbüntetéssel és pénzbüntetéssel, vagy ezek valamelyikével büntetvelik, ha a Bdk. szerint súlyosabb büntetés alá nem esik: 1, az a személy, aki egy idegen gyermeket szoptat, noha nemzeti beteg, vagy a köntölné-nyekből (Lünetekből) kudarca keltése.....”

A 15 § 1 pontja pedig így szól:

„150 márkáig terjedhető pénzbüntetéssel, vagy elzárással büntetvelik: 1, a bajka, aki egy idegen gyermeket szoptat senélkül, hogy közvetlenül az állásba lépése előtt kiállította orvosi bizonyítványa volna, hogy semmiféle nemzeti betegség rajta

ki nem mutatódó."

Befejezésül szólanom kell még a nőkkel és gyermekekkel üzleti kereskedelem elnyomására irányuló nemzetközi egyezményekről. Sajnos ezek teljes ismerkedésétől el kell tekintenem, így csak általánosságban és csak a főbb pontokat említem. A leánykereskedelem leküzdése ellen irányuló első ilyen egyezményt 1904 évi május hó 18-án kötöttek Párisban, melynek 1 pontja így szól:

"Mind egyik szerződő kormány kötelezi magát egy olyan hatóság felállítására, vagy megjelölésére, melynek kötelessége minden értesítést, nőknek és leányoknak orköltetelenség nélkül külföldön való megnevezését megmutatni egyidejűleg. Ezeknek legyen joguk a többi szerződő államuk hasonló szerveivel közvetlenül érintkezni."

A második pont továbbá kimondja:

"A szerződés kormányok kötelezik magukat felügyeleti szervet, különösen pályaudvarokon, kikötőkben és mások alatt a nők és leányok — kik az erkölcs telenség céljából lemmének szállítva — kísérvének a kifürkészésére. Ezen célból a hivatalnokok vagy ezt szolgáló személyek tudósítanak, hogy a törvényes kereteken belül az ország érseüléseket megneveztek, melyek egy ilyen bűncselekmény nyomára vezethetnek."

Ezt követve utoljára a miniszter Párisban kötött 1910 évi május 20-4-i nemzetközi egyezmény, melynek 1 pontja így hangzik:

"Uki azért, hogy másországi nőgyainak segítségét nyújtson, egy kiskorú nőt, vagy egy kiskorú leányt, ha annak beleegyezésével is, erkölcs telenség céljaira megnevez, vagy megnevezet, akkor is megbüntetéendő legyen, hogyha

az egyes cselekmények, melyek a bűntet-
hető cselekmény lényegességeit képezik, kü-
lönöző országokban követelték el." A má-
sodik pont továbbá arról is intézkedik, hogy
az is megbüntethető, aki nagykorú nő,
vagy leányt megléveztetés, kényszerrel, fe-
nyegéssel stb. erkölcsatlenség céljaira meg-
szerez. A további pontok szintén arról intéz-
kednek, hogy az egyes mély élelbeléptetésétől
számítva se a bűntethető cselekmény azok
közé számítsanak, amelyek miatt se e-
gyes mélyes országok között kiadatásnak he-
lye van. Ugyanakkor rendelkezik a kiadatás
módjáról, élelbeléptetésének idejéről, tovább-
á se egyes mélyt még alá nem írt álla-
mok belépését stb.

A befejező jogszövegben, mely az egyes-
mély lényeges részét képezi, meg van
jegyezve, hogy az első és második pontban em-
lílt kiskorú nő, vagy leány; illetőleg nagy-

Korú nő, nagy leány nagy értendő, akik még 20-ik életévüket nem, illetőleg már betöltötték. Ezt a nemzetközi egyezményt a legtöbb európai állam aláírta, köztük Magyarország is.

A nő és gyermekkereskedelem elnyomása ellen kötött legújóbbi egyezmény pedig az 1924 évi szeptember hó 30-án Genfben létrejött államiközi megegyezés. Ez az egyezmény azért, már mindkét nembeli gyermekekre kiterjesztette a védelmet, míg az előbb tárgyalat két egyezmény csak a leánykereskedelem ellen szót. A genfi egyezmény második pontja így szót:

„Továbbá megegyezünk abban, hogy minden szükséges intézkedést, azon nemélyek üldözésére és megbüntetésére megtegyünk, akik látnemlyik nemhez tartozó gyermekek kereskedelmével foglalkoznak, ahol ez a kitágítás az 1910 évi május hó 4-én

kötött egyezmény első pontja szerint ér-
tendő."

Megemlíteném tovább, még a 5-ik pont, mely a nédelmi törvényt 21-ik életévben állá-
pítja meg. Ezt az egyezményt nálunk az
1925/19 sz. be is cikkelyezte, amely törvény-
szól: a nőkkel és gyermekekkel üzleti kerüke-
delem eluyornása végett Genfben kötött e-
gyezmény beikkelyezését.

Most pedig, miután látnuk a gyer-
mekvédelmet a büntetőjogban, melyet a
hársóság büntetőjogi védelmével kapcsolat-
ban tárgyaltam, befejezésül még előadom
a gyermekvédelmet, hársóságvédelmi szem-
pontból is.

Sokat hallunk manapság a hársóság
védelméről, de sokkal kevesebbet a gyermek
védelméről, pedig ez utóbbi szükségesebb kö-
vetkezése az elsőnek. A hársósági kö-
telék felbonntását leginkább a gyermek érzi

s ha egy házaság boldogulna, ez a gyer-
mek számára is egész életén át számukra
lehetővé teszi. Ezért is megpróbáltatásos
de a nővély, aminek a háború óta a gyer-
mek ki van téve. Az ellenőrizhetetlen,
rossz szűz, de utca, a háború révén a-
mennyi is laza erkölcsiség, mind meg-
annyi rossz momentum. Mindereket
csak némiképp ellemsúlyozza az a körülmény,
hogy az összes európai államok között csak
Magyarországban van a legjobb megnevelve
a gyermekvédelem. Ebben pedig igen
nagy része van a fiataloknak felügyelő há-
tóságának, amely letesítését annak az új
irányoknak köszönheti, mely a romlás veszé-
lyének kitett, nagy zűllésnek indult fia-
lakoknak bűntudásával szemben, a megtor-
lás helyett inkább a megelőzés érdekében
igyekezik alkalmazni. Hogy az illetékes kö-
rök, — ezen módon alkalmazásával — nem

járnak levuton, mutatja az a sok-sok meg-
 mentett, a helyes utra ismét visszatértett é-
 let, amely eredmény e hivatal működéséhez
 járódik. A fiatalkorúknak külön bírósá-
 ga van, amely a fiatalkorú bűnözőkkel
 szemben: dorgálást, próbára-bocsátást, ja-
 vító nevelést, vagy különösen súlyos esetek-
 ben: fogház, vagy államfogház büntetést al-
 kolmaz. A próbára bocsátottak és a javító
 nevelésre utaltak, a felügyelő hatóság fel-
 ügyelete alá kerülnek, s még a próbaidő,
 illetőleg a javító-nevelés letelte után is
 szemmel tartja őket.

Hogy mi volna most már a lemmi ve-
 lő a gyermekek védelme érdekében, hárság-
 védelmi szempontból, arról hosszabbban tá-
 rgyalni e dolgozat keretein belül nem lehet,
 ezért most még csak röviden utalok Kémeth
 Péter tanácselnöknek, a fiatalkorúak bírósá-
 gára elnökönek arról tett javaslatára,

amelyet először Bruxellesben, 1930-ban, a fiataloknak bíróságak nemzetközi kongresszusán tett s hogy ez a kongresszus miután később a liszaboni gyermekvédelmi kongresszus is egyhangúlag helyeselt és elfogadott, amely javaslat így hangzik: „A fiataloknak bírósága hatáskörébe kellene utalni többek között a házassági és tartási pereknek az elbírálását is, mert ezek a gyermek életviszonyairól, érzelmi és erkölcsi fejlődéséről és jövőjéről annyira összefüggnek, hogy azok helyes elbírálásánál azokra a különleges ismeretekre, melyek a fiataloknak bíróságát megkövetelendők, szükség van. Minthát köz tudomású, hogy a züllött és bűnöző kiskorúak zöme ebből az áldatlan környezetből kerül ki, a fiataloknak bíróságának való szerepe már ott kezdődhet, amikor mint bíró a házassági perben eljár. Ugyanígy szempontok

irányadók a tartási, gazdasági, gondnok-
sági pereknél és az apai és gyámi hatáskör
megmunkálása, vagy korlátozása kérdéseiben.
Tegyük hozzá, hogy a fiatalok bírósá-
gára, aki specialista: pedagógus, socioló-
gus, pszichológus és jogász, nékül függet-
len bíróságra, a legalkalmasabb arra, hogy
ilyen ügyekben bírósággal járjon. Így módon
alkalmos ki az igazi családi bíróság,
mely a gyermekvédelem legteljesebb fac-
tora lenne."

Az előzőekben látjuk, hogy mennyi-
nyire összefüggésben van a két tárgykör, hogy
amikor a büntetőjog védelmében részeli a lé-
tesítést, a maga pánctiójával ennek minél
nagyobb biztosítására törekszik, preventive a gyer-
mekvédelem eseményét is a legteljesebben vol-
gálja. A fiatalok büntető körét azok szepet-
mek legnagyobb irányban a fiatalok bírósága
előli, akik előtt hársatársak gyermekei, (el-

Tekintve a törvényesén származású gyermekeket),
 amikor lehet a büntetőjog védelmében része-
 sili a károságot, a megelőzés elvének al-
 kalmasnak tartva elejét vetni a fiataloknak bü-
 nös cselekedeteinek is. Ez eredményezte azt, hogy Ma-
 gyarországon a gyermekvédelem a legmagya-
 sabb fokon áll, amit bizonyít sok-sok
 megmentett és immár a helyes útra vissza-
 térített élet.

Vége.

Források:

- 1.) Dr. Edvi Illé Károly: Az anyagi büntelőtörvények és a sajtótörvény.
Budapest, 1909. Grill Károly. I. kiadás.
- 2.) Vambergy Gusztáv: A házasság védelme a büntelődjogban. I. kötet.
Budapest, 1901. Politzner Zsigmond és fia kiad.
- 3.) Németh Péter: A magyar büntelőtörvényekhez a büntvádi perrendtartáshoz és a sajtótörvényhez kötött felsőbírószági határozatok. VI. köt.
Budapest, 1905. Politzner Zsigmond és fia.
- 4.) Balogh Jenő: Fiatalkorok és büntelődjog.
Budapest, 1909. Akadémia.
- 5.) Soleschall Alfréd: A gyermekvédelem ügyének törvénykezési szabályozása.
Budapest, 1893. Franklin.
- 6.) Dr. Mezey László Gáspár magyarizálás: Az orosz általános polgári törvénykönyv.
Budapest, 1914. Grill Károly.
- 7.) Dr. Kurt Binding: Handbuch des Strafrechts.
Leipzig, 1885. Verlag von Duncker & Humblot.